

खण्ड (क)

“पशु विकास कार्यक्रम कार्यन्वयन कार्य विधि २०७७

१) प्रस्तावना:-

मुलुकको अर्थतन्त्रको महत्वपूर्ण स्थान ओगटेको पशु पालनव्यवसाय यस कञ्चनपुर जिल्ला लालझाडी गाउँपालिका कृषकै कृषक भएको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन भएको पशुपालनका लागि भौगोलिक, सामाजिक दृष्टिकोणले पशुपालनको अवसर तथा सम्भावनाभएको गाउँपालिका भएकोले पशु विकास गर्नका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरी पशु उत्पादन, उत्पादकत्व, वृद्धि गरी थप आयआर्जनमा सहयोग पुऱ्याउनकालागि कृषकहरु लाई प्रोत्साहित गरी स्वरोजगार सृजना गर्न, स्वच्छ, ताजातथा स्वस्थकर पशु जन्य उत्पादनकालागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्न आवश्यक छ। उक्त कार्यक्रम संचालनकालागि व्यवसायिक फर्म, समुह, समतिलाई प्रथामिकता दिइनेछ । पशु विकास कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्न, कार्यक्रमलाई नियमन तथा कार्यन्वयन गर्न सहज बनाउनका लागि “पशु विकास कार्यक्रम कार्यन्वयन कार्य विधि २०७७” लागु गरिएको छ ।

२. संक्षिप्तनाम र प्रारम्भ:

क) यो कार्य विधिको नाम पशु विकास कार्यक्रम कार्यन्वयन कार्य विधि २०७७ रहेको छ ।

ख) यो कार्यविधि गाउँकार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मिति देखि लागु हुने छ ।

३. परिभाषा:

क) पशु: भन्नाले कृषकले पालेका घर पालुवा जनावर सम्भन्नु पर्छ । सो शब्दले पंक्षी तथा माछा समेत जनाउँछ ।

ख) पशु उत्पादन: पशुबाट उत्पादन हुने जम्मा उपज पशु जन्य पदार्थ माछा, मासु, दुध, उन, अण्डा, भुत्ला, छाला आदि सम्भन्नु पर्छ ।

ग) अनुदान: कार्यक्रम संचालनकालागि निशुल्क वा सहभागितात्मक रुपमा उपलब्ध गराइने सहयोग नगद रकम वा वस्तुलाई अनुदान भनिनेछ ।

४) लक्ष्य:

क) कृषक, समुह, समिति अन्तर्गत प्रोत्साहित गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

ख) समुह, समितिलाई व्यवस्थित एवं सुदृढ गर्न मद्दत पुर्‍याउने ।

ग) स्वरोजगार सृजना गरी आत्म निर्भर बनाउनेछ ।

घ) पशु उत्पादनमा जोड दिइनेछ ।

ङ) पशु पालन व्यवसायहरूलाई व्यवस्थित गरी मर्यादित बनाउनमा जोड दिइनेछ ।

५) उद्देश्य:-

पशु विकास कार्यन्वयन कार्य विधिको उद्देश्यहरु:

क) कार्यक्रम संचालन कार्यन्वयन गर्न सहज बनाउन ।

ख) कार्यक्रम नियमन गर्न ।

ग) अनुदान सहयोग गर्न ।

घ) पशु उत्पादन, उत्पादकत्व वृद्धि गर्न ।

ङ) स्वरोजगारीको सृजना गर्न ।

च) पशु पालन, व्यवसायलाई प्रोत्साहित एवं व्यवस्थित बनाई मर्यादित बनाउन ।

६) पशु विकासका लागि संचालित कार्यक्रमहरु:

फर्म प्रवर्द्धन कार्यक्रम: पशुलाई व्यवस्थित तरिकाले राखी पालिने गोठ/खोर निर्माण सुधार, आहारा व्यवस्थित गर्न विकास गर्न प्रशोधन गर्नका साथै पशुको नश्ल सुधार बजारी करणका साथै सिप तथा दक्षता अभिवृद्धिका लागि तालिम सेवा कार्यक्रम संचालन गरी व्यवसायिक फर्म प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

क) गोठ/खोर निर्माण सुधार: व्यवसायिक फर्महरु लाई गोठ खोर निर्माण तथा सुधार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । उक्त कार्यक्रम

संचालनको लागि सहभागितात्मक ५०/५० प्रतिशत रकम लगानी गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

ख) आहारा सुधार कार्यक्रम: घाँस विस्तार विउ उत्पादनमा सहयोग, साइलेज, निर्माण, भुसा, पराल, व्यवस्थापन, दाना बनाउने उपकरणमा सहयोग का साथै नर्सरी स्थापना (डाले, घाँस, बहु वर्षे घाँस आदि) खनिज मिश्रण, फिड एडिटिभ्स आदिमा सहयोग ।

ग) नश्ल सुधारमा सहयोग: नश्ल सुधारमा सहयोग प्याउने कृत्रिम गर्भाधानमा विशेष जोड दिइनेछ । सेक्स सिमेनको प्रयोगमा ल्याई गाईमा बाच्छा / बाच्छी जन्मनमा मद्दत पुर्‍याउने, कृत्रिम गर्भाधान गरेका पशुलाई सुत्केरी भत्ता, प्याकेजमा सहयोग पुर्‍याउने, प्राकृतिक गर्भाधनका लागि बोका, थुमा, विर तथा राँगो, साँढे खरिदमा अनुदान सहयोग ।

७) यान्त्रिकरण:-

फर्महरुमा यान्त्रिकरणको निति ल्याइनेछ । मिल्किंग मेशिन, आहारा दाना बनाउने मेशिनको प्रयोग, घाँस भुसा प्रशोधनमा मेशिनको प्रयोग तथा सहयोग, घाँस खेतीका लागि यन्त्रको प्रयोग आदि ।

८) मागमा आधारित कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

९) बजारीकरण: उत्पादित पशुहरु लाई बजारीकरणमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।

१०) तालिम सेवा कार्यक्रम: व्यक्तिगत कृषक, समुह, समिति तथा व्यवसायिक कृषकहरुलाई सिप दक्षताको विकास एवं अभिवृद्धिका लागि तालिम सेवा कार्यक्रम संचालन गरिने छ । तालिम संचालन निम्न अनुसार तालिमहरु उपलब्ध गराइनेछ ।

अ) स्थलगत तालिम: कृषकहरुको घर दैलोमा, गाउँ टोलमा १ दिने अभिमुखिकरण तालिम संचालन गरिनेछ । स्थलगत तालिमामा २०/

३०जना कृषकहरुलाई सहभागी गराई विषय गत (बाखा, भेडा, कुखुरा, गाई, भैंसी, बंगुर, माछा) को तालिम उपलब्ध गराइनेछ ।

सहभागी संख्या: २०/३०जना

स्टेशनरी सामान: डटपेन, नोटकापी १/१ थान

चियानास्ता: १ पटक

आ) व्यावसायिक पशुपालन तालिम: व्यावसायिक पशुपालन तालिम विषयगत तालिम संचालन गरिनेछ । विभिन्न समुहमा दिइने पशुपालन तालिम पनि ब्यवसायिक पशुपालन तालिम सरह नै हुने छ । जस्तै: गाई, भैंसी, भेडा, बाखा, बंगुर, कुखुरा तथा माछा आदि व्यवसायिक तालिममा २०-३०जना सहभागी गराई ३-५ दिन सम्म संचालन गरिनेछ ।

सहभागी संख्या: २०/३०जना

अवधि: ३/५ दिने

स्टेशनरी सामान: नोटकापी, डटपेन १/१ थान

चियानास्ता: १ पटक (प्रत्येक दिन)

सहभागीलाई: यातायातखर्च (नियमानुसार)

११) ब्यवसायिक पशुपालन तालिम/डेरी सम्बन्धि तालिम तथा बजारीकरण:

१२) व्यावसायिक पशुपालन तालिम : व्यावसायिक पशुपालन तालिम अन्य सिपमुलक तालिम व्यवस्थापन २ हप्ताका लागि क्षेत्रिय पशु सेवातालिम केन्द्रसँग समन्वय गरी तालिम उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१३) कार्यक्रम संचालनका लागि खरिद गरी उपलब्ध गराइने पशुको मापदण्ड ।

अ) बोका/बाखा/भेडा/थुमा:

क) प्रजननयोग्य ७-८ महिना पुगेका ३ वर्ष भन्दाकम उमेरका बाखा, बोका खरिद गरी वितरण गरिनेछ ।

ख) जिउदो शारिरीक तौल २०-२५ किलो ग्रामभएको ।

ग) प्रजनन विकृति नभएको ।

घ) स्वस्थ निरोगी बोका, बाखा ।

ड) स्थानिय हावापानी सुहाउँदो ।

च) उन्नतबोका, बाखा खरिद गर्दा ५० प्रतिशतभन्दा बढी जातिय शुद्धता भएको ।

छ) हाड नाता प्रजनन नभएको/नपर्ने बोका, बाखा ।

आ) बंगुर/सुंगुर:

- ४५/ ७५दिनपुगेका पाठापाठी
- उमेर अनुसार तौल पुगको १५ कि.ग्रा. देखि २५ कि.ग्रा ।
- स्वस्थ निरोगी ।
- हाडनाता नपर्ने ।
- वेत मध्येको सबभन्दा राम्रो ।
- प्रजननविकृतिनभएको ।
- जातिय शुद्धता ५० प्रतिशतभन्दा बढी भएको ।
- हावापानी सुहाउँदो जातको ।

इ) गाई/साँढे /भैसी/राँगो:

- प्रजननयोग्य उमेर २.५ देखि ३ वर्ष पुगेको ।
- जातिय शुद्धता ५० प्रतिशतभन्दा बढी भएको ।
- प्रजनन अंग अन्य शारिरीक विकृति नभएको ।
- निरोगी स्वस्थपशु ।
- उत्पादन कालागि उपयुक्त थुन कल्चौडा राम्रो विकास भएको, सकनाशको दुधे नशा स्पष्ट देखिने ।
- हाडनाता नपर्ने ।
- हावापानी सुहाउँदो जात ।

ई) कुखुरा:

- हावापानी सुहाउँदो जात (न्यू ह्याम्पशायर, अष्ट्रालोप, गिरीराजआदि)

- मासु अण्डा (दुवैको उत्पादनदिने जात)
- १ दिने चल्ला वा ४ हप्ते उमेरका चल्लाहरु ।
- खोप पुरा भएको ४ हप्ते उमेरका चल्लाहरु

कार्यक्रम संचालनका लागि सर्वसाधारणले जानकारी पाउने गरी सुचना प्रकाशित गरिनेछ । संचार माध्यमबाट पत्राचार गरी जानकारी गराइनेछ ।

१४) कार्यक्रम छनौट प्रक्रिया:

अनुदान सहयोगका लागि व्यक्तिगत कृषक, समुह, समिति तथा व्यावसायिक फर्महरु छनौट गर्दा निम्न प्रक्रियाबाट छनौट गरिनेछ । विशेष पकेट, प्याकेज तथा समुह, समिति छनौट गर्दा प्रक्रिया पुर्‍याई छनौट गरिने छ । कृषक व्यक्तिगत, तालिम सेवा, घाँस वितरण नियमित कार्यक्रमका लागि छनौट समितिबाट छनौट गर्न आवश्यकहुने छैन । पशु सेवा शाखाको अभिलेख अनुसार छनौट गर्न सकिनेछ । विशेष कार्यक्रमका लागि छनौट समिति गठन गर्दा देहाय बमोजिमका पदाधिकारीहरु रहने गरि छनौट समिति गठन गरिने छ ।

आर्थिक विकास संयोजक प्रमुख
संयोजक

आर्थिक विकास शाखा प्रमुख प्रतिनिधि

सदस्य

पशु सेवा शाखा प्रमुख प्रतिनिधि

सदस्य

कृषि शाखा प्रमुख प्रतिनिधि

सदस्य

सहकारी शाखा प्रमुख प्रतिनिधि

सदस्य

१५) छनौट मापदण्ड:

क) समुह, समिति, फर्म दर्ता भएको हुनु पर्ने ।

ख) समुह, समितिफर्म क्रियाशिल तथा मापदण्ड अनुसार संचालनभएको ।

ग) एक पटक अनुदानलिई सकेको सोही कार्यक्रमको लागि अनुदान सहयोग लिन नपाइने तर आवश्यकता अनुसार फरक कार्यक्रमका लागि अनुदानका लागि छनौट गर्न सकिने ।

घ) कोरोना प्रभावित तथा विदेशबाट फर्केका युवाहरुले प्रकासित सूचना अनुसार आबश्याक कागजात पेश गरेको हुनु पर्ने

ड) लक्षित वर्ग हुनु पर्ने ।

च) युवा, महिला, दलित, जनजाति लाई प्राथमिकता दिने ।

छ) सम्बन्धित वडाको सिफारिस पत्र ।

ज) तोकिएको ढाँचाको नियमानुसार को दरखास्त फाराम

झ) ढाँचा अनुसारको प्रस्ताव पत्र

१६) कार्यक्रम कार्यन्वयन प्रक्रिया:

क) कार्यक्रम छनौट समितिले छनौट भएका व्यक्ति फर्म, समुह, समितिलाई जानकारी गराइने छ । सूचना गरिनेछ । तोकिएको अवधि समयमा सम्पर्क हुन नआएमा वैकल्पिकलाई अवसर दिइने छ वा निजलाई रद्द गरी अर्को सूचना जारी गरिनेछ ।

ख) सम्पर्क आएको व्यक्ति, समुह, समिति तथा फर्म सँग कार्यक्रम संचालनकालागि सम्झौता गरिने छ ।

ग) तोकिएको मापदण्ड लागत स्टिमेठ अनुसार समयमा कार्यक्रम योजना सम्पन्न गरी भुक्तानीका लागि कागजात पेश गर्नु पर्नेछ ।

३) तोकिएको समय अवधि भित्र कार्य योजना सम्पन्न नगरेमा कार्यलय भुक्तानी दिन बाध्य हुने छैन ।

ड) कार्य निर्माण भई योजना संचालन भइरहेको समयमा जनप्रतिनिधि कार्यालयका कर्मचारी अनुगमन गर्नेछन् । अनुगमन गर्न आउदाका कार्य योजना निर्माण अनुगमन गर्न दिनु पर्नेछ ।

१७) कार्यक्रम संचालन आर्थिक नियमावली:

क) समुह, समिति, फर्ममा वितरण गरिने मापदण्ड अनुसारको पशुको दर रेट निम्न अनुसार निर्धारण गरिएको छ ।

ख) बाखाजिउदो तौलप्रतिकिलो रु. ४००-४५०/-

ग) बोका स्थानियप्रजननजिउदो तौल प्रतिकिलो रु. ५००/- देखि रु. ६००/-

घ) बोर बोका, बाखाउन्नत ५० प्रतिशत सम्म रु. १,०००/-

ड) वोयर बोका बाखाउन्नत ५० प्रतिशत देखि ७५ प्रतिशतरु. १५००१-
च) वोयर बोका बाखा उन्नत ७५ प्रतिशत देखि १०० प्रतिशत सम्म रु.
२,५००१- देखि रु. ३,०००१- सम्म

- वंगुर ३५-४५ दिनसम्म उमेरको रु. ५,०००१-
- वंगुर ४५-६० दिनसम्म उमेरको रु. ६,०००१-
- वंगुर ६०-७५ दिनसम्म उमेरको रु. ६,५००१-
- प्रजननको राँगो उन्नत ५० प्रतिशत सम्म रु. ४५,०००१-
- प्रजननको राँगो उन्नत ७५ प्रतिशत सम्म रु. ६०,०००१-
- प्रजननको राँगो उन्नत ७५ प्रतिशत भन्दा बढी सम्म रु. ८०,०००१-
- प्रजनन साँढे ५० प्रतिशत सम्म रु. ४०,०००१-
- प्रजनन साँढे ७५ प्रतिशत सम्म रु. ४५,०००१-
- प्रजनन साँढे १०० प्रतिशत सम्म रु. ६०,०००१-
- प्रजनन राँगो, साँढेको उमेर (प्रजनन योग्य)
- २.५-३ वर्ष देखि ५-६ वर्ष भन्दा बढी नभएको ।
- भेडाको जिउदो तौल प्रति किलो रु. ३००-३५० सम्म
- थुमाको जिउदो तौल प्रति किलो रु. ३५०-४००१-

१८) खोप सेवा कार्यक्रम:

खोप सेवा संचालनका लागि प्राविधिक भेट (जे.टि.ए) जे.टि. भ्याक्सिनेटर नियुक्त गरी खोप सेवा संचालन गर्ने उक्त नियुक्त भ्याक्सिनेटरलाई निम्न अनुसार पारिश्रामिक उपलब्ध गराइने छ ।

- गाई/गोरु/पाछापाछी/भैसी/राँगा, पडापाडीको रु. १०१-
- भेडा/ बाखा/ बोका/ थुमा/ पाठा /पाठी प्रति गोटा रु. ५१-
- वंगुर/ सुगुर/ विर/ पाठा / पाठी प्रति गोटा रु. १०१-

१९) रोग सर्भिलेन्स:

संक्रामक रोग सर्भिलेन्स कार्यक्रम संचालनका लागि निम्न अनुसार पारिश्रामिक उपलब्ध गराइने छ । नमूना संकलन रगत /सिरम/ गोबर/ पिशाबको

- ठुला पशु गाइ/गोरु, बाच्छा बाच्छी, भैसी, राँगो, पाडा पाई प्रतिपशु रु. २५।-
- साना पशु भेडा, बाखा, बोका, थुमा प्रति पशु रु. १०।-
- वंगुर, सुंगुर, पाठापाठी प्रतिपशु रु. २०।-

२०)रोग सर्भिलेन्स गर्ने कर्मचारीको पारिश्रामिक: (वर्ड फ्लू, खोरेत, पि.पि.आर.)

- अधिकृत स्तर प्रति दिन रु.१०००।-
- सहायक स्तर प्रति दिन रु. ८००।-

२१)तालिम तथा प्रसार सेवा कार्यक्रम:

क) सहभागी संख्या: २० देखि ३० जना

अ) यातायात खर्च प्रति दिन प्रति सहभागीरु. २०० देखि १००० सम्म बजेटका आधारमा

आ) प्रशिक्षक भत्ता: एक दिनमा ४ वटा कक्षा

इ) प्रति कक्षा अधिकृत स्तर: रु. १,६००।-

इ) प्रति कक्षा सहायक स्तर: रु. १,५००।-

उ) चिया खाजा नास्ता प्रति दिन प्रति सहभागि रु. २००।-

ऊ) ट्याण्डस आउट प्रति कक्षा ५०० ।-

ए) तालिम प्रतिवेदन प्रति तालिम १,००० ।-

ऐ)व्यवस्थापन खर्च (ब्यानर स्टेशनरी, हल, भाडा, प्रमाण पत्र आदि रु. १५,०००।-

२२) कार्यक्रम अनुगमन प्रमुख, उपप्रमुख, कार्यलय प्रमुख (४ जना) रु. १,५००।- का दरले ६,०००।-

अ) कृषक स्टाफ भ्रमण कार्यक्रम ७ दिने

आ) सहभागी संख्या २५ देखि ३५ जना

इ) सहभागी कृषकलाई भत्ता प्रतिदिन १,२००।-

इ) स्टेशनरी एक पटक रु. २००१-

उ) चिया नास्ता प्रतिदिन रु. २००१-

ऊ) यातायात खर्च (बस, मिनि बस) प्रति दिन २५०००१- (कर सहित)

२३) व्यवस्थापन खर्च: (ब्यानर, फोटो, स्टेशनरी आदि) रु.

१०,०००१-

अ) प्रशिक्षक भत्ता/सहजकर्ता प्रतिकक्षारु. २,५००१-

आ) स्टाफ दैनिक भत्ता अधिकृत स्तर रु. १,६००१-

इ) सहायक स्तर रु. १,२००१-

ई) चिया नास्ता प्रतिदिन रु. २००१-

उ) स्टेशनरी एक पटक रु. २००१-